

BOEKHOUDRECHT IN ESSENTIE

IN ESSENTIE

BOEKHOUDRECHT IN ESSENTIE
aangevuld met financiële analyse

Inge VAN DE WOESTEYNE

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Boekhoudrecht in essentie aangevuld met financiële analyse
Inge Van De Woesteyne

© 2017 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Omslagfoto © vetre – Shutterstock

ISBN 978-94-000-0645-4
D/2017/7849/12
NUR **163** / 825

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

INHOUD

Hoofdstuk 1. Inleiding	1
Hoofdstuk 2. Boekhoudplicht	3
1. Op basis van het gemeen boekhoudrecht	3
2. Op basis van bijzondere wetgeving	4
2.1. Notarissen	4
2.2. Verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen	4
2.3. Overheid	5
Hoofdstuk 3. Wijze waarop de boekhouding moet worden gevoerd	7
1. Op basis van het gemeen boekhoudrecht	7
1.1. Volledige boekhouding	7
1.2. Vereenvoudigde boekhouding	8
1.3. Boekjaar	8
2. Op basis van bijzondere wetgeving	9
2.1. Notarissen	9
2.2. Verenigingen zonder winstoogmerk	10
2.3. Overheid	10
Hoofdstuk 4. De jaarrekening volgens het gemeen boekhoudrecht	13
1. Balans, resultatenrekening en toelichting	13
2. Soorten ondernemingen	14
2.1. Kleine ondernemingen	14
2.1.1. Criteria	14
2.1.1.1. Omzet	14
2.1.1.2. Balanstotaal	15
2.1.2. Toepassing van de criteria	15
2.1.3. Individuele of geconsolideerde berekening	16
2.1.3.1. Individuele berekening	16
2.1.3.2. Geconsolideerde berekening	17
2.2. Micro-ondernemingen	17
2.2.1. Criteria	18
2.2.2. Toepassing van de criteria	18

2.3.	Grote ondernemingen	19
3.	Schema's van de jaarrekening	19
3.1.	Volledig schema	19
3.1.1.	Balans	19
3.1.2.	Resultatenrekening	22
3.1.3.	Toelichting	24
3.2.	Verkort schema	25
3.2.1.	Balans	25
3.2.2.	Resultatenrekening	25
3.2.3.	Toelichting	27
3.3.	Microschema	27
3.3.1.	Balans	27
3.3.2.	Resultatenrekening	28
3.3.2.	Toelichting	28

Hoofdstuk 5. Openbaarmakingsverplichting volgens het gemeen boekhoudrecht . 29

1.	Toepassingsgebied	29
2.	Termijn	30
3.	Publicatiekosten	30
4.	Sancties	30
4.1.	Administratieve sanctie	30
4.2.	Fiscale geldboeten	31
4.3.	Bestuurdersaansprakelijkheid	31
4.4.	Ambtshalve doorhaling	32
4.5.	Gerechtelijke ontbinding	33

Hoofdstuk 6. Boekhoudtechniek . 35

1.	Chronologie	35
2.	Redenering vanuit de balans	35
2.1.	Omschrijving van het begrip 'balans'	36
2.2.	Voorbeeld	36
2.2.1.	Eerste verrichting	36
2.2.2.	Tweede verrichting	37
2.2.3.	Derde verrichting	37
2.2.4.	Vierde verrichting	38
2.2.5.	Vijfde verrichting	39
2.2.6.	Zesde verrichting	39
2.2.7.	Zevende verrichting	40
2.2.8.	Achtste verrichting	41

3.	Boeking op rekeningen	41
3.1.	Ratio legis	41
3.2.	Boekingswijze	42
3.3.	Voorbeeld	42
3.3.1.	Eerste verrichting	42
3.3.1.1.	Redenering bij het boeken op de rekeningen	43
3.3.1.2.	Van de rekeningen naar de balans	43
3.3.2.	Tweede verrichting	44
3.3.2.1.	Redenering bij het boeken op de rekeningen	45
3.3.2.2.	Van de rekeningen naar de balans	45
3.3.3.	Derde verrichting	46
3.3.3.1.	Opbrengsten- en kostenrekeningen	47
3.3.3.2.	Resultaatverwerking	48
3.3.3.3.	Van de rekeningen naar de balans	48
3.3.4.	Vierde bewerking	49
3.3.4.1.	Opbrengsten- en kostenrekeningen	50
3.3.4.2.	Resultaatverwerking	51
3.3.4.3.	Van de rekeningen naar de balans	52
3.3.5.	Vijfde verrichting	52
3.3.5.1.	Opbrengsten- en kostenrekeningen	53
3.3.5.2.	Resultaatverwerking	54
3.3.5.3.	Van de rekeningen naar de balans	54
3.3.6.	Zesde verrichting	55
3.3.6.1.	Opbrengsten- en kostenrekeningen	56
3.3.6.2.	Resultaatverwerking	56
3.3.6.3.	Van de rekeningen naar de balans	57
3.3.7.	Zevende verrichting	58
3.3.7.1.	Resultaatverwerking	59
3.3.7.2.	Van de rekeningen naar de balans	60
3.3.8.	Achtste verrichting	61
3.3.8.1.	Resultaatverwerking	62
3.3.8.2.	Van de rekeningen naar de balans	62
4.	Journaalposten	63
4.1.	Vorm van de journaalpost	63
4.2.	Voorbeeld	64
4.2.1.	Eerste verrichting	64
4.2.2.	Tweede verrichting	65
4.2.3.	Derde verrichting	65
4.2.4.	Vierde verrichting	65

4.2.5.	Vijfde verrichting	66
4.2.6.	Zesde verrichting	66
4.2.7.	Zevende verrichting	66
4.2.8.	Achtste verrichting	66
5.	Resultatenrekening	67
6.	Geïntegreerd voorbeeld	68
6.1.	Dagboek	68
6.2.	Rekeningen	69
6.3.	Balans	69
6.4.	Resultatenrekening	70
7.	Openen en sluiten van actief- en passiefrekeningen	71
7.1.	Begin van het boekjaar	71
7.2.	Einde van het boekjaar	71
7.3.	Voorbeeld	72
7.3.1.	Sluiten van de actief- en passiefrekeningen	72
7.3.2.	Openen van de actief- en passiefrekeningen	73
Hoofdstuk 7. Beginselen van het boekhoudrecht		75
1.	Getrouw beeld	75
2.	Volledigheid	76
3.	Materialiteit	76
4.	Compensatieverbod	76
5.	Objectiviteit	77
6.	Continuïteitsprincipe	77
7.	Consistentiebeginsel	77
8.	Individuele waardering	78
9.	Voorzichtigheidsbeginsel	78
10.	Overeenstemmingsprincipe	80
Hoofdstuk 8. Activa van de balans		81
1.	Oprichtingskosten (rubriek I)	81
1.1.	Omschrijving	81
1.2.	Geen activering	82
1.2.1.	Oprichtingskosten andere dan herstructureringskosten	82
1.2.2.	Herstructureringskosten	82
1.3.	Activering	83
1.3.1.	Oprichtingskosten andere dan herstructureringskosten	83
1.3.2.	Herstructureringskosten	84

1.4.	Afschrijvingen	85
1.5.	Beperking uitkeerbare winst	86
2.	Immateriële vaste activa (rubriek II)	87
2.1.	Omschrijving	87
2.1.1.	Kosten van onderzoek	87
2.1.2.	Kosten van ontwikkeling	88
2.1.3.	Octrooien, merken, knowhow, licenties, concessies en andere gelijkaardige rechten	89
2.1.4.	Goodwill	91
2.1.5.	Vooruitbetalingen op immateriële vaste activa	92
2.2.	Waardering	92
2.3.	Boeking	93
2.3.1.	Aanschaffingsprijs	93
2.3.2.	Vervaardigingsprijs	95
2.3.3.	Inbrengwaarde	95
2.4.	Afschrijvingen of waardeverminderingen	96
2.4.1.	Principes	96
2.4.1.1.	Afschrijvingen	96
2.4.1.2.	Waardeverminderingen	97
2.4.2.	Boeking	97
2.4.2.1.	Afschrijvingen	97
2.4.2.2.	Waardeverminderingen	98
2.4.3.	Voorbeeld	99
2.5.	Beperking uitkeerbare winst	100
2.6.	Verkoop van een immaterieel vast actief	100
3.	Materiële vaste activa (rubriek III)	101
3.1.	Omschrijving	101
3.1.1.	Terreinen en gebouwen	102
3.1.2.	Installaties, machines en uitrusting	102
3.1.3.	Meubilair en rollend materieel	103
3.1.4.	Leasing en soortgelijke rechten	103
3.1.5.	Overige materiële vaste activa	103
3.1.6.	Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	104
3.2.	Waardering	104
3.3.	Afschrijvingen	105
3.3.1.	Gewone afschrijvingen	105
3.3.2.	Uitzonderlijke afschrijvingen	106
3.3.3.	Afschrijvingsmethoden	107
3.3.3.1.	Lineaire afschrijving	107
3.3.3.2.	Degressieve afschrijving	108

3.3.3.3.	Progressieve afschrijving.....	109
3.3.4.	Afschrijvingsmodaliteiten	110
3.4.	Waardeverminderingen	111
3.5.	Boekingen	111
3.5.1.	Afschrijvingen	111
3.5.1.1.	Boeking van afschrijvingen.....	111
3.5.1.2.	Terugname van afschrijvingen.....	112
3.5.2.	Waardeverminderingen	112
3.5.2.1.	Boeking van een waardevermindering.....	112
3.5.2.2.	Terugname van een waardevermindering	113
3.6.	Verkoop van een materieel vast actief	113
3.7.	Herwaardering.....	115
3.7.1.	Omschrijving	115
3.7.2.	Voorwaarden.....	116
3.7.3.	Afschrijvingen	117
3.7.4.	Afboeken van de herwaarderingsmeerwaarde	117
3.7.4.1.	Overboeking naar een reserve	118
3.7.4.2.	Omzetting in kapitaal	118
3.7.4.3.	Geen aanrekening van verliezen of uitkering	119
3.7.4.4.	Correctie van de meerwaarde.....	120
3.7.4.5.	Realisatie van het geherwaardeerde actief	120
3.7.5.	Geïntegreerd voorbeeld.....	121
4.	Financiële vaste activa (rubriek IV).....	122
4.1.	Omschrijving	122
4.1.1.	Deelneming – aandelen.....	123
4.1.2.	Verbonden ondernemingen	124
4.1.2.1.	Definitie ‘onderneming’.....	124
4.1.2.2.	Definitie ‘verbonden’	124
4.1.2.3.	Definitie ‘controle’	124
4.1.2.4.	Definitie ‘consortium’	125
4.1.3.	Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat .	126
4.1.4.	Vorderingen	126
4.1.4.1.	‘Verbonden ondernemingen’ en ‘Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat’	126
4.1.4.2.	Andere financiële vaste activa.....	127
4.1.5.	Borgtochten in contanten.....	127
4.2.	Waardering	127
4.2.1.	Deelnemingen en aandelen.....	127
4.2.2.	Vorderingen	129

4.3.	Waardeverminderingen	129
4.3.1.	Boeking van een waardevermindering	129
4.3.2.	Terugname van een waardevermindering	129
4.4.	Vervreemding	130
4.5.	Herwaarderingen	132
5.	Vorderingen op meer dan een jaar (rubriek V)	134
5.1.	Omschrijving	134
5.2.	Waardering	135
5.3.	Dubieuze debiteuren	135
5.4.	Waardeverminderingen	135
5.4.1.	Boeking van een waardevermindering	135
5.4.2.	Terugname van een waardevermindering	136
5.5.	Realisatie van een minderwaarde	137
6.	Vorraden en bestellingen in uitvoering (rubriek VI)	138
6.1.	Omschrijving	138
6.2.	Vorraden	138
6.2.1.	Soorten	138
6.2.1.1.	Grond- en hulpstoffen	138
6.2.1.2.	Goederen in bewerking	138
6.2.1.3.	Gereed product	139
6.2.1.4.	Handelsgoederen	139
6.2.1.5.	Vooruitbetalingen	139
6.2.2.	Inventaris	139
6.2.3.	Waardering	139
6.2.3.1.	Aanschaffingswaarde	139
6.2.3.2.	Lagere marktwaarde	141
6.2.3.3.	Vooruitbetalingen	143
6.2.4.	Boeking	143
6.2.5.	Waarderingsmethoden	146
6.2.5.1.	Individualisering van de prijs	146
6.2.5.2.	Gewogen gemiddelde prijs	147
6.2.5.3.	Fifo (First in First out)	147
6.2.5.4.	Lifo (Last in First out)	148
6.2.6.	Waardeverminderingen	148
6.2.6.1.	Boeking van een waardevermindering	148
6.2.6.2.	Terugname van een waardevermindering	150
6.3.	Bestellingen in uitvoering	151
6.3.1.	Omschrijving	151
6.3.2.	Waardering	151

6.3.3.	Waardeverminderingen	156
6.3.3.1.	Boeking van een waardevermindering	156
6.3.3.2.	Terugname van een waardevermindering	157
7.	Vorderingen op ten hoogste een jaar (rubriek VII)	157
7.1.	Omschrijving	157
7.1.1.	Te innen opbrengsten	158
7.1.2.	Vooruitbetalingen	160
7.1.3.	Borgtochten betaald in contanten	160
7.2.	Waardering	160
7.3.	Dubieuze debiteuren	160
7.4.	Waardeverminderingen	160
7.4.1.	Boeking van een waardevermindering	160
7.4.2.	Terugname van een waardevermindering	162
7.5.	Realisatie van een minderwaarde	163
7.6.	Geïntegreerd voorbeeld	164
8.	Geldbeleggingen (rubriek VIII)	166
8.1.	Omschrijving	166
8.2.	Waardering	167
8.3.	Waardeverminderingen	168
8.3.1.	Boeking van een waardevermindering	168
8.3.2.	Terugname van een waardevermindering	168
9.	Liquide middelen (rubriek IX)	169
9.1.	Omschrijving	169
9.2.	Waardering	169
9.3.	Waardeverminderingen	169
10.	Overlopende rekeningen (rubriek X)	169
10.1.	Omschrijving	169
10.2.	Over te dragen kosten	170
10.3.	Verkregen opbrengsten	171
Hoofdstuk 9. Passiva van de balans		173
1.	Volgorde van bespreking	173
2.	Overlopende rekeningen (rubriek X)	174
2.1.	Omschrijving	174
2.2.	Toe te rekenen kosten	174
2.3.	Over te dragen opbrengsten	175
3.	Schulden op meer dan een jaar (rubriek VIII)	176
3.1.	Omschrijving	176
3.1.1.	Financiële schulden	177

3.1.1.1.	Achtergestelde leningen	177
3.1.1.2.	Niet-achtergestelde obligatieleningen	177
3.1.1.3.	Leasingschulden en soortgelijke schulden	178
3.1.1.4.	Kredietinstellingen	178
3.1.1.5.	Overige leningen	178
3.1.2.	Handelsschulden	178
3.1.3.	Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	178
3.1.4.	Overige schulden	179
3.2.	Waardering	179
4.	Schulden op ten hoogste een jaar (rubriek IX)	179
4.1.	Omschrijving	179
4.2.	Schulden op meer dan een jaar die binnen het jaar vervallen	180
4.3.	Financiële schulden	180
4.4.	Handelsschulden	181
4.5.	Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	182
4.6.	Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	183
4.6.1.	Belastingen	183
4.6.1.1.	Winstbelastingen	184
4.6.1.2.	Andere belastingen en taksen	188
4.6.1.3.	Te betalen btw	189
4.6.1.4.	Ingehouden voorheffingen	189
4.6.2.	Bezoldigingen en sociale lasten	190
4.6.2.1.	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid	190
4.6.2.2.	Bezoldigingen	191
4.6.2.3.	Boekingen	191
4.7.	Overige schulden	191
5.	Voorzieningen voor risico's en kosten en uitgestelde belastingen (rubriek IX) .	192
5.1.	Voorzieningen voor risico's en kosten	192
5.1.1.	Omschrijving	192
5.1.2.	Mogelijke voorzieningen	193
5.1.3.	Behoud van de voorziening	194
5.1.4.	Boekingen	194
5.2.	Uitgestelde belastingen	196
5.2.1.	Gerealiseerde meerwaarden	196
5.2.2.	Kapitaalsubsidies	200
6.	Kapitaalsubsidies (rubriek VI)	200
6.1.	Omschrijving	200
6.2.	Uitgestelde belastingen	202
6.2.	Ogenblik van de boeking	202

6.4.	Afboeken van de kapitaalsubsidies	202
6.5.	Boekingen	203
7.	Herwaarderingsmeerwaarden (rubriek III)	204
8.	Kapitaal (rubriek I)	204
8.1.	Omschrijving	204
8.2.	Kapitaal bij vennootschappen	205
8.2.1.	Algemeen	205
8.2.2.	NV, BVBA en Comm. VA	206
8.2.2.1.	NV	206
8.2.2.2.	BVBA	206
8.2.2.3.	Comm.VA	207
8.2.3.	Coöperatieve vennootschappen	207
8.2.4.	Vennootschap onder firma en gewone commanditaire vennootschap	208
8.2.4.1.	Vennootschap onder firma	208
8.2.4.2.	Gewone commanditaire vennootschap	208
8.3.	Kapitaal bij de ondernemer-natuurlijke persoon	209
8.4.	Boekingen	209
8.5.	Kapitaalverhoging	210
9.	Uitgiftepremies (rubriek II)	211
10.	Reserves (rubriek IV)	212
10.1.	Resultaatverwerking	212
10.2.	Bedrag waarmee reserves kunnen worden gevormd	213
10.3.	Te bestemmen winstsaldo	213
10.3.1.	Te bestemmen resultaat van het boekjaar	214
10.3.2.	Te bestemmen winstsaldo	215
10.4.	Soorten reserves	215
10.4.1.	Wettelijke reserve	215
10.4.2.	Onbeschikbare reserves	216
10.4.3.	Belastingvrije reserves	216
10.4.4.	Beschikbare reserves	217
10.5.	Boekingen	217
11.	Overgedragen winst of verlies (rubriek V)	219
11.1.	Omschrijving	219
11.2.	Overgedragen winst	219
11.3.	Overgedragen verlies	220
11.4.	Verlies wordt weggewerkt	221
11.4.1.	Aanrekening op de reserves	221
11.4.2.	Aanrekening op het kapitaal of uitgiftepremies	222

11.4.3. Tussenkost van de vennoten of de eigenaar	222
12. Voorschot aan de vennoten op de verdeling van het nettoactief	223
Hoofdstuk 10. Financiële analyse	225
1. Inleiding	225
2. Horizontale en verticale analyse	226
2.1. Horizontale analyse	226
2.2. Verticale analyse	226
3. Cashflow	227
3.1. Situering	227
3.2. Cashflow na belastingen	229
3.2.1. Vereenvoudigde cashflow	229
3.2.2. Uitgebreide cashflow	230
3.3. EBITDA	230
4. Liquiditeit	231
4.1. Situering	231
4.2. Aangepaste voorstelling van de balans	232
4.3. Nettobedrijfskapitaal	233
4.3.1. Eerste definitie	233
4.3.2. Tweede definitie	235
4.4. Current ratio (liquiditeit in ruime zin)	236
4.5. Acid test of quick ratio (liquiditeit in enge zin)	237
4.6. Voorraadrotatie en omloopsnelheid	237
4.6.1. Voorraadrotatie	237
4.6.2. Omlooptijd	239
4.7. Aantal dagen klantenkrediet	239
4.8. Aantal dagen leverancierskrediet	240
5. Rendabiliteit	241
5.1. Netto- en brutorendabiliteit	242
5.2. Rendabiliteit van het eigen vermogen	242
5.2.1. Nettorendabiliteit van het eigen vermogen	242
5.2.2. Brutorendabiliteit van het eigen vermogen	243
5.3. Rendabiliteit van het totaal van de activa	243
5.3.1. Nettorendabiliteit van het totaal van de activa	243
5.3.2. Brutorendabiliteit van het totaal van de activa	244
5.4. Rendabiliteit van de verkopen	244
5.4.1. Nettoverkoopmarge	244
5.4.2. Brutoverkoopmarge	245

6.	Solvabiliteit.....	246
6.1.	Omschrijving.....	246
6.2.	Solvabiliteitsratio's.....	246
6.2.1.	Schuldgraad en graad van financiële onafhankelijkheid.....	246
6.2.1.1.	Algemene schuldgraad.....	247
6.2.1.2.	Graad van financiële onafhankelijkheid.....	247
6.2.1.3.	Langetermijnschuldgraad en financiële onafhanke- lijkheid.....	248
6.2.2.	Dekking van het vreemd vermogen door de cashflow.....	249
6.3.	Relatie met rendabiliteit en liquiditeit.....	249
6.3.1.	Solvabiliteit en rendabiliteit.....	249
6.3.2.	Solvabiliteit en liquiditeit.....	250
	Bijlagen	251
	Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013.....	251
	Wetboek van vennootschappen van 7 mei 1999.....	259
	Koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen.....	264
	Balans.....	301
	Rekeningen balans.....	302
	Resultatenrekening en rekeningen resultatenrekening.....	304